

Oppimis- ja tutkimusympäristöt yhteisen tekemisen tukena

10.8.2022

Erilaiset oppimis- ja tutkimusympäristöt ovat olennainen osa ammattikorkeakoulujen opetus- ja tutkimustoimintaa sekä laajemmin myös koko alueen innovaatioekosysteemiä. Kyseiset ympäristöt ovat sekä TKI-toimintaa että oppimista tukevia kokonaisuuksia ja ne voivat muodostua esimerkiksi laboratorioiden, tuotekehitysalustojen, simulaatioympäristöjen, fyysisten laitteiden tai palvelujen ympärille. Ympäristöjen rooli on oleellinen itse organisaation, mutta usein myös yhteistyökumppaneiden kannalta. Tilojen tehokas hyödyntäminen edistää yhteistä tekemistä ja vahvistaa laajempien ekosysteemien rakentumista.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen yliopistokeskuksen yhteisessä New Knowledge Interface (NKI) -hankkeessa on kehitetty yleisiä ohjeita ja periaatteita oppimis- ja tutkimusympäristöjen avoimuuden, vastuullisuuden sekä käytännön yhteistyön edistämiseksi. Usein korkeakoulujen hallinnoimien ympäristöjen käyttöaste voi jäädä melko pieneksi tai niiden olemassaolosta tietää vain hyvin rajallinen käyttäjäryhmä. Tämän takia niiden strateginen kehittäminen sekä lyhyellä aikavälillä että pitkäjänteisesti on tärkeää. Kaikille täysin avointa pääsyä ympäristöön ei tietenkään aina voida antaa, mutta yhteistyökumppaneille tai ulkopuolisille käyttäjäryhmille käytön mahdollistaminen selkeiden toimintamallien avulla edistää laitteiden, ympäristöjen ja infrastruktuurien hyödynnettävyyttä ja vaikuttavuutta.

Miten ympäristöjen käyttöä voidaan tehostaa?

Pääperiaatteena voidaan pitää, että oppimis- ja tutkimusympäristöjen käytön ja toiminnan tulisi olla niin avointa kuin mahdollista, mutta toisaalta niin suojattua kuin tarpeen. Ympäristön tulee noudattaa kaikessa toiminnassaan lainsäädäntöä, hyvää tieteellistä käytäntöä, tutkimuseettisiä periaatteita, tietosuojaa,

mahdollisia rahoitusehtoja ja sopimuksia sekä organisaation omia ohjeita ja määräyksiä. Lisäksi on hyvin tärkeää, että ympäristössä syntyvien aineistojen omistus- ja käyttöoikeuksista päätetään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja niistä tehdään tarvittavat sopimukset. Tässä on mahdollista hyödyntää yhteisesti laadittuja mallisopimuspohjia.

Oppimis- ja tutkimusympäristön tuottamaa tutkimusdataa, metadataa ja tuloksia voidaan avata myös muiden käyttöön. Avaaminen ei kuitenkaan saa olla ristiriidassa lainsäädännön, tietosuojan, tutkimusetiikan tai sopimusten kanssa. Salassapidosta on erityisen tärkeää huolehtia etenkin silloin, kun työskentelyyn osallistuu yrityksiä tai tulosten pohjalta on tavoitteena kehittää uutta liiketoimintaa.

Tutkimusdatan, metadatan ja tulosten leviämistä mahdollisimman laajalle on mahdollista edistää esimerkiksi julkaisemalla avoimesti tai hyödyntämällä avoimia lisenssejä. Oppimis- ja tutkimusympäristön käyttäjiä on lisäksi hyvä kannustaa viittaamaan kyseiseen ympäristöön tutkimustuloksia raportoidessaan. Tämä edesauttaa tunnettuuden vahvistumista.

Tukena yhteinen politiikka ja selkeät käyttöehdot

Oppimis- ja tutkimusympäristöllä on hyvä olla selkeästi määritelty ja kaikkien saatavilla oleva käyttöoikeuspolitiikka, joka kertoo, millä ehdoin ympäristö ja sen tarjoamat palvelut ovat käytettävissä organisaation sisällä sekä yhteistyökumppaneiden osalta. Ympäristön ei tarvitse olla kaikkien ulkopuolisten vapaasti käytettävissä, vaan käyttäjäryhmää voidaan rajata tai tila voi olla suunnattu ainoastaan organisaation omaan sisäiseen käyttöön. Ympäristön käytön tai laitteiden ja palvelujen hyödyntämisen ei tarvitse olla myöskään ilmaista ja siitä voidaan periä maksu.

Ympäristöjä koskevat yleiset työskentelyohjeet ja laadunhallintaprosessit tulee olla kuvattuna ja selitettynä ymmärrettävästi käyttäjien näkökulmasta. Tällä taataan turvallinen ja tarkoituksenmukainen toiminta, mutta myös huomioidaan jokaisen oppimis- ja tutkimusympäristön asettamat erityisvaatimukset käytön suhteen. Kaikkien tiedossa olevat työtavat edistävät eri alojen yhteistyötä ja vahvistavat keskinäistä vuoropuhelua.

Yhteistyöllä uusia innovaatioita?

On kannattavaa, että oppimis- ja tutkimusympäristössä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan avoimia rajapintoja ja standardeja. Tällöin voidaan varmistaa yhteentoimivuus muiden kansallisten ja kansainvälisten infrojen kanssa. Tämä helpottaa myös aineistojen ja tulosten jatkohyödyntämistä ympäristöstä riippumatta. Resursseja voidaan suunnata myös strategisella tasolla: jokaisella korkeakoululla ei tarvitse olla itsellään samoja laitteistoja vaan erikoistumalla luodaan luontevia mahdollisuuksia uudenlaisille avauksille.

Korkeakoulujen on tärkeä pyrkiä aktiivisesti tukemaan vuorovaikutusta ja innovaatiotoimintaa myös yritysten, teollisuuden, julkisten palvelujen ja kansalaisten kanssa. Oppimis- ja tutkimusympäristöt ovat luonteva väylä tähän. Uudenlainen yhteistoiminta myös edistää kestävää kehitystä sekä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta

koko yhteiskunnassa.

Ajanmukaiset ympäristöt lisäävät vuorovaikutusta elinkeinoelämän kanssa ja ovat tärkeä vetovoimaan vaikuttava tekijä kotimaassa sekä kansainvälisesti. Siksi tulevaisuuden tavoitteena on, että korkeakoulujen oppimis- ja tutkimusympäristöt ovat entistä helpommin hyödynnettävissä ja toimivat yhteiskehittämisen alustoina sekä laajempina innovaatioekosysteemeinä. Näin ne voivat vahvistaa oppimisen ja tutkimuksen laatua sekä koko ympäröivän alueen kilpailukykyä.

Seliina Päällysaho
Tutkimus- ja innovaatiojohtaja
SeAMK

Tietoa New Knowledge Interface -hankkeesta

New Knowledge Interface – Uusi osaamisen yhdyspinta -hanke toteutetaan Seinäjoen yliopistokeskuksen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun yhteistyönä, Seinäjoen yliopistokeskuksen (Tampereen yliopisto) toimiessa päätoteuttajana. Hankkeen päärahoittajana on Pirkanmaan liitto/Etelä-Pohjanmaan liitto (EAKR) ja sen kokonaisbudjetti on noin 376 000 euroa. Hankeaika ulottuu hankkeelle haetun jatkoajan puitteissa välille 1.8.2020 – 31.10.2022.

